

מראה מקומות לעיון בדף היומי

מסכת עבודה זרה דף כה – דף לב

בס"ד, כת' אלול התש"ע.

דקשיא, כיון דקאמר שהשומעים שמער רגוז, דהינו מתוך השמואה, היair קאמר שוב "מפניך", דמשמעו שרגו וחלו "בראות" פניו, ועל כן דרשו בו

שעמדו לו חמה וככל העולם ראו אותו הנס, וכאליו רגוז וחלו מפניהם.

(ז) גמ', שעות הוא דלא נפשיcoli הא. הקשה הבן יהוירע, אמאית באמת לא עמד המשם לשמה רבינו כדרכ שערם ליהושע, והרי גדול הרבה ממנו. ותירץ, עדמד ליהושע זכות ארץ ישראל, או דיהושע זכה לנו בוכות משה רבו.

(ח) גמי, זה ספר משנה תורה דכתייב בה ועשית היישר והטוב. ביאר המהרש"א (חידושי אגדות), דבודאי אין הטעם דנקרא ספר דברים ספר היישר משום דכתייב בה בחד קרא בר. אלא, דכיווןDDRUSHIN מיניה בכל דוכთא (בבא מציעא טז, ועוד), לעניין לדון לפנים משות הדין, ובקרה דלעיל מיניה (פט"ז) כל כל חלקי המצות דכתייב "שמור תשמרן את מצות ה' וכור' ועדותיו וחוקיו אשר צייר", והוסיף בהאי קרא דכתריה עניין "לפנים משות הדין" שהוא טוב בעיני ה', נקרא כל הספר ספר היישר, דבנהני קראי נסוק על התורה כמה מצות ישרים וטוביים בעיני ה'. ובזה יישב נמי אמאית לא נאמר דאך ספר שמות נקרא ספר היישר, אף דכתייב בה (פט"ז פ"ז) "והישר בעניינו תעשה". [ובבן יהוירע תירץ לה בעוד ג' אופנים, עיין שם].

דף ע"ב

(ט) גמי, ישראל אשתו משמרתו. כתב הרמב"ם (פ"ב מאס"ב ה"ח), לא תהייח אשוח אחות איפילו עם אנשים הרבה עד שתהיה שם אשתו של אחד מהם. (ועיין במגיד משנה (שם) שבtab, סבירא ליה דהאידנא כולה פריצי). והקשה הטור (אבה"ע סימן כב סעיף ה), כיון שאוצר אשוח אחות איפילו עם אנשים הרבה, מי נפקא מיניה שאשתו של אחדר מהן שם, אכתי איכא למייחש לאחרוני. ותירץ הכסוף משנה, דכיוון שאשתו של זה לא תזונה מפני בעלה שהוא שם, חבירתה נמי לא תונה, כיון שתוחוש שחברתה ובעה יגלו סודה. י) Tos' ד"ה לא צריכה, לבוארה מוקי ליה בר"ש בפ' עשרה יוחסין (פ). אמן הרש"ש ציין לתוס' (שם) ד"ה רבי שמעון, שכתבו, דהא דשתי להתייחד כשאשתו עמו אולא כבולי עלה.

(יא) גמי, איכא בגיןיוו אשה חשובה בין אנשים ושאיתה חשובה בין הנשים. בחידושי הרמב"ן הביא, דיש גרסו, "aicca בגיןיוו אשה חשובה בין הנשים ואינה חשובה בין האנשים". ופירש, دمشום שפיקות דמים איכא לרבי ירמיה דאיתנה קרובה לממלכות, ולרב אידי ליכא ממשום שפיקות דמים, דכיוון דיפה היא

דר' בה ע"א
(א) רשי ד"ה יודם, שתק מלומר שירה. בן איתא במודרש תנומה (פרשת אחרי מוות פ"ט), ונדרש מרכבת בתהילם (קיג, ב) " ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה". ובאייר העץ יוסף,/DDRUSHIN המשמש, דעתוים בו העובי כוכבים לעשות אותו אלה, בראשות שהוא המאור הגדל, המאיר לעולם והגדל הצמחים, אומר שירה כדי להודיע שאין אלה, וכשיהושע רצה להעמידו צוה שישתוק מלמר שירה, ומיליא עמד.

(ב) גמי, Mai ספר היישר א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן זה ספר אברהם יצחק וייעקב. הקשה הבן יהוירע, אם כן למה לא נקרא ספר ישרים על שם שלושת האבות. ותירוץ, שרצה הכתוב לرمז יותר על אברהם אבינו, שניטוסף לו אותן ה', שהוא מעלהו המיחודת [כדייתא בנדרים (לב)].

(ג) רשי ד"ה מוות ישרים, בלעם מבקש על עצמו שימוש מיתה של גויה כמותן. כתוב המהרש"א (בחידושים אגדות), דאך דמצינו דישמעאל נמי גוע, וכאמירין בבבא בתרא (טז). מכל מקום קרא ד"תמות נPsi מוות ישרים" איירוי דוווקא באברהם יצחק וייעקב, דבזה מדבר כל העניין דכתייב לעיל מיניה (פכ"ג פ"ט) "כ"י מראש צורים ארנו".

(ד) רשי ד"ה ספר משנה תורה, (וספר שופטים) לא גרטיןן הכא. מיהו בבראשית הרבה (פרשה ו אות ט) גרטין ליה, ומבוואר שם, דנרטינו ענן העמדת המשם על ידי יהושע בספר דברים, בהא דכתייב (פל"ג פ"ז) "בכור שורו הדר לו", וקיים על יהושע וכדריש רשי בפירוש התורה.

(ה) Tos' ד"ה למשה וליהושע, בטוה"ר, והר"ר אלחנן אומר דההוא מעשה דחויקיה לא היה אלא אותן בעלמא וכו'. ביאר המהרש"ם, דר' אלחנן מחלוקת סבירא ליה דכשהמש عمוד במקומו הוא נס ופלא גודול, שהרי כל העולם איןתו מתקיים כי אם על ידי תנועות המשם, אבל בשלהך לאחריו איןנו נס ופלא כל בר, וגבוי חזקה לא ב恳ש הקדוש ברוך הוא לעשות לו נס, אלא שנתן לו בכר אותן שיעמוד מחולוי, וכן היה גבי קין. והוא אמרין "שעמד לו גלגל", הינו העמידה לאחריו ולא שעמד במקום אחד. אבל בהגחות יב"ז כתוב, דגבוי קין לא נקרא אלא "אות", משום שלא עמד אלא רגע אחד בלבד, ולא הרגינו בו כל העולם.

(ו) גמי, אימתי רגוז וחלו מפניך בשעה שעמדה לו חמה. הקשה המהרש"א (חידושים אגדות), דברcritut ים סוף נמי כתיב בהאי גונא "שמעו עמים ירגוג, חיל אחז יושבי פלשת". ותירוץ, דאפשר לומר שדרשו הכא תיבת "מפניך",

הַלְקָדֶשׁ

מסכת עבורה זורה דף כה – דף כו

כט אלול התש"ע – א תשרי התש"א

הערוך מותבאים לפי דבריו בספר העורך (ערך גרדן), גירדנא פירוש אדם שנמרט שער ראשו.

(ב) מתני', בת ישראל לא תיליד את העוברת כוכבים. כתוב המאייר, זהני ملي בוגים האודוקים בעבודה זורה, וכוכבם במתניתין, אבל הגויים המאמינים באלוות ולא עבדי עבודה זורה, שי להולד ולהניך אותם. [ועיין לকמן אות יד, שהבאו רעת הרמב"ם דסבירא ליה דדין שלא מעין נאמר בכל הגויים, ומושם לא תחנן, וציריך ביאור, דלא כוארה להאי טעמא אף הכא נאמר יהי האיסור בכל הגויים].

(ג) גם, עוברת כוכבים מניקה בנה של ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה. ובתוס' ד"ה עוברת כוכבים, הוכיחו מדרמיה דומיא דמלחת, וסתמא דמלחת ברשות ישראל היא, ומכל מקום תני לעיל בסמור, אכן נבריה מלחת אלא באחרות עומדות על גבה. דמנקה נמי אינו שי ראי אלא באחרות עומדות על גבה. וכותב התוס' יו"ט (פ"ב מ"א), דלהכי לא תנינ במתניתין שאין נבריה מלחת אלא ברשות ישראל, דמלחת סתמא מגיעה לרשות היולדת, וכמו שכתו

tos'. ועיין באות הבאה.

(ד) בתוס' ד"ה עוברת כוכבים, בתוה"ד, פירוש ואפלו ברשות ישראלית וכו'. כתוב הב"ח (יו"ד סימן קנד סק"ב)-DD-ודעתם, דהיכא דאחרות עומדות על גבה, מהני אפלו אם אינה ברשות ישראל, אבל ברשותה לא מתייר אם אין אחרות עומדות על גבה. זויש לבאר לפי המשך דברי התוס', דהוקשה להם, אם כן למה מבואר במתניתין צריך להיות "ברשותה", הרי אין הוא עיקר טעם התיitter, והכל תלוי האם אחרים עומדים על גבה. ומשום הכי כתבו דמהני יוצא ונכנס, וכיון דעתם ברשותה יוצאים ונכנסים, שרי, החוכר במשנה טעם מועד"ז הט"ז), דהעתיק שם המשנה צורתה, ועל כרחך דסבירא ליה דהא דתנייא הכא דנכנית לא תניק בין ישראל אלא באחרות עומדות על גבה, פירושה ברשותה היא, ובין במילחת בין במנקה סגי ברשותה, לפי דברי הבאה.

גונא מסתמא אחרות עומדות על גבה. ועיין באות הבאה.

(ה) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת. מיהו הרא"ש (סימן ו') כתוב, דבעינן לתרוייהו, א. ברשותה. ב. ואחרות עומדות על גבה, ולא סגי שאחרות יעמוד על גבה אם אינו ברשותה. וכן פסק הטור (יו"ד סימן קנד). והקשה הב"ח (שם) Mai סברא, לא יהני עומדות על גבה אם אינה ברשותה, דמאי שנא כשהוא ברשותה. ועוד, מודיע לא הביא הטור שיטת התוס' והרמב"ם. [ועוד יקשה לשיטת הרא"ש, מאמי המשנה לא הוכיחה צריכה שאחרים יהיו על גבה].

(ו)תוס' ד"ה עוברת כוכבים, בתוה"ד, ואפלו הן גדולים קצת ימשיכו למינונות. כתוב המהר"ש, דעתנו מהא דתנן לעיל (כב). שלא יתיחר אדם בגודלים קצת. והקשה, מאי שנא מהא דתנן לעיל (כב). שלא שיר שפיקות דמים בגודלים אלא שחשודים על שפיקות דמים. ותירץ, שלא שיר שפיקות דמים בגודלים בידו, ביחס שלא בידיעת שאר בני אדם, מה שאינו כן הכא שנתנו לו התינוק בידו, לא שיר שיחרגו בידיהם אלא רקטנים. [אמנם עיין לקמן (כט)]. התוס' ד"ה אבל, כתובו,

מקיימים אותה לתשミニש, דלעומם כל' זינה עליה. ולהאי לישנא לא חששו ערווה ממשום דאיירינו בגונא דבעלעה עמה, דליך למחש להכי בעלעה משמרתה. ורחה דבריהם, دائ הכי הוה ליה למיימר "איכא בניהו אשה שובה", "בין הנשים" למה ליה לארכורי הכא. ועוד, דהוה ליה למיימר "בעלעה עמה". ועוד, בשבעלעה עמה לא נקרא יחד, ובמתניתין אמרין "לא תיתח' עמה". ועיין בתוס' ר"ד שמעמיד הגירסאות.

(ז) בתוס' ד"ה איכא בניהו, בתוה"ד, ועוד דיב איןיה יפה מיי הוה הא אמרין בראש פירקין חביבה עלייהן בהמתן של ישראל ק"ו וכו'. ובתוס' ר"ד הוסיף להקשנות, דאפלו בישראל לא מצינו חילוק בין יפה לבעורה.

(ח) בא"ד, ושמא ייל דמ"מ לא טרוי לאנטה כיון דאיינה יפה. הקשה הלחם טרומים, דרש"י כתוב דביבה איכא חשש שתתפתה, ולפי זה הדרא קשייא לדוכטא, דאפלו באינה יפה איכא למייחש לפוטוי, מכל שכן מבמותיהם. ובחדושי הר"ן תירץ האי קושיא, דאפשר דהכא בזקנה, ובמתן עדיפה ליה מנשות ישראל זקנות.

(ט) בא"ד, ואי משום ערויות בת דעת היא וכשתראה שיבא העובר כוכבים תצא מיד. ובחדושי הר"ן כתוב, דין לא קששות, אם כן, מדוע חיש רב' ירמיה לשפיקות דמים, ולא אמרין דתכל לה וכדאמרין לרבי אידי. דאיינו דומה, שכמה אופנים יש להנצל מערויות שאינן מספיקות להנצל משפיקות דמים.

(ט) רשי ד"ה לא יהא, בתוה"ד, אלא שטופלו לימיינו. כתוב התוס' ר"ד, נראה נראה, שלא נאמר טופלו לימיינו אלא במישור ולא בשહול מלמטה. מיהו הר"ן

(ט) מדפי הר"ף כתוב כדבר ריש"י, וכן פסק הרמ"א (יו"ד סימן קנד ס"ג). גמ', בדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרושע וכו'. כתוב המהר"ש (חידושים אגדות), דלא כוארה סותרים דברים אלו להא דאיתא בבראשית רבה (שם), חורנו על כל המקרא ולא מצינו שהלך יעקב אצל עשו להר שער מימי, אפשר שהיה יעקב מרמה באחיו, אלא מאימתו הוא בא אצל לעתיד לבוא, הדא הוא דכתיב "ועל מושיעים וכו'", דהכא מבואר שלא היה בדעתו ללכט אלא עד סוכות, ואמר לו שקר כדי להרחיב לו הדרך. אמר רשי"י (בראשית פ"ג פ"ד), הרכיב ב' הפרושים יחד, دقטב שהרחיב לו הדרך, דאמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין, ולאחר מכן כתוב, ואימתו יבוא ביוםות המשיח, ונראה שאינם סותרים זה את זה. ולכך ביאר, דודאי עשו הבין דיבוא לשער מידי, ולזה אמרין שהרחיב לו הדריך, אבל כיון שיעקב זרע אמרת ומידתו אמרת ובדכתיב נתן אמרת לע יעקב, לכך דרשין ליה במדרש דהוא התכוון שלעתיד לבוא יבוא לשער. ועיין עוד בפירוש משכבל לדוד על פירוש התורה לרשי"י (שם).

(ט) גמ', אמרו להן אשרי רב' עקיבא ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם. כתוב בהגחות יubar'ץ, דין להקשנות דרבי עקיבא היה מהרומי מלכות. דשאני התם דהוא גרם לעצמו על ידי שהיה מקהיל קהילות ברבים ועובד ב תורה, כדאיתא בברכות (סא):

דף כו ע"א

(א) התוס' ד"ה גירנדא, בתוה"ד, ובערוך גריס וכו' כלומר דלייט מוליה. דברי

משמעות איבה אפלו איסורא דרבנן, הא דקאמר אבוי דאמרין ליה "לא מחלلين", מילתה בעלמא הוא דמוקמין להו, לומר שאף הטיטול של תינוק

יש בו חילול שבת, ולא מישתרי לך אלא בדינן דמיינטורי שבתא.

יג) גם, יכולת למימר ליה וכו'. כתוב בחידושי הריטב"א, כל היכא דידייע דלא מקבלי מיניהם ההוא טעמא, מורה אבוי דשתי בין בזו בין באידך, דאסוקי

בשכר ואפלו בחנוך נמי שירין כל היכא איבה.

יד) גם, העובי כוכבים וכו' לא מעליין. כתוב הרמב"ם (פי"ז מעבדה זהה ה"א),

רטעמא דמליטה, משום דאסור לריחם עליהם, וקעבר על לאו דלא תחנוך.

ולפי זה אין לחלק בין עובי כוכבים לשאר גויים. ועיין מה שכתבנו לעיל אותן ב.

דף כו ע"ב

טו) Tos' ד"ה אני שונה לכל אביתה אחר, בתוה"ד, ר"ל דשאני הכא דמההוא קרא דמרביין השבת אביתתו יליין השבת גוף ישראל. ובחדושי הריטב"א הקשה אהאי תירוצא, כדי מאביתה גופו פרכינן דלא איתתי אלא מדרשה, לא שיר לתוכה עלייה, אינו דבר פשוט כל כך. ולכך תירץ, דבשלמא גבי מסור לאנסים שיר לומר דנפיק מיניה זרעה מעיליא, אבל גבי משומד להכuis מסתמא זרעו במוהו, ואדרבא יש להמליץ עליהם הא דכתיב בישועה (פי"ז

פרק"ט) "משורש נשח יצא צפע".

טו') בסוח"ד, ושם מאין דאית ליה מטעם אסור לאבדו ביד אית לה נמי דמשיבין אביתתו ומטעמא דיכין רשע. ביארו המהרש"א וה Mahar"m, דכיון דמחוזרים מטעם "יכין רשע וילבש צדיק", ולא מטעמא ד"השבת אביתתו", אין להביא ראייה מהתאם דאין מורידים אותו, ודזוקא מדברי הברייתא דרבה מומר למיצאות "השבת אביתה", אפשר להביא ראייה דלא מורידים אותו.

יז) גם, איתמר מומר פלייגי בה רב אחא ורבינא וכו' להבעיס מין הוא וכו'. הרמב"ם (פי"ז מרוץח וכו' ה"י) פסק כדורי האומר מומר להכuis מין הוא. וכותב בחידושי הר"ן, דאף דקיימה על בפסחים (עד): דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא הלכה כדורי המקיל, הכא דשייכי בהי קולוי וחומר, פסקין דמין הוא.

ועוד, דאמירה הגמ' דרב ביוחנן נמי טבירא ליה דמין הוא.

יח) גם, וחדר אמר להכuis נמי מומר הוא. כתוב בחידושי הריטב"א, דשמעין מיניה, דלהכuis לאו דזוקא, אדם כן אין לך מין גדול מזה. אלא ודאי לאו דזוקא, וכל שאינו לתיאבון מיקרי להכuis, וכן פירש רשי"ז בחולין (ג) ד"ה להיאבן.

יט) רשי"ז ד"ה מינין, במורים לעבודת כוכבים בין עובי כוכבים בין ישראלים. דהינו דזוקא כומר לעבודת כוכבים נקרא "מין" אפלו אם הוא נכרי, ולא שעבודך עבודה זורה בסתמא. וכן כתבו Tos' בר"ה איזהו מין, בתוה"ד, ר"ל דזה אמר שהחיטת מין לעבודת כוכבים הינו בគומר לעבודת כוכבים. ותוס' ד"ה ולא מוריידין, ביארו, דאף שתסתם כנענים עובי כוכבים ומולות הם ועוביין על שבע מצות, מכל מקום אין מוריידין דרבינינו בקרא להתירא דכתיב' והוא לך למס ועובדך (דברים כ).

זה דעתני למיינון דאין נוכחת מניקה בנה של ישראל אירוי במקום דאייחוד ממש, דבלאו הכי יש לאסור מטעם יהוד, ולא כוארה סותר דברי המהרש"א דכתוב דלא שיך חש שפיקות דמים בכחאי גונא שמוסרים להם, אלא אם יכול לה הערים. (א.ג.)].

ז) בא"ד, ירושלמי עובדת כוכבים מניקה בנו של ישראל וכו'. הקשה בחידושי הר"ן, Mai Shana Mahaa Daitaa Biyomot (קיד). דהה דתינוק יונק מן הנכricht מהבמה טמאה אינו אלא במקום סכנה, ובוגן דליך מניקת ישראל. ותירץ בשם יש מי שאומר, דשמעתין דהכא נמי במקום סכנה אירוי, והא דלא שרי להיה רבוי מאיר, וחכמים נמי לא שרוא אלא בעומדות על גביהם, היינו משומד דאיירוי דאפשר להביא לו מניקה ממוקם קרוב. ובשם הרשב"א תירץ, דודאי מדינה חלב נכricht שרי, דכיוון דילפין בכתובות (ס). דחלב מהלכי שתים שרי, אין חלק בין חלב ישראליות לחלב נכricht. אלא דמידת חסידות היא שלא להניך מחלב נכricht, לפי שטבען של ישראלرحمני ובישניין, ואף חלבן מגדל טבע בירעא בענין, והוא דנקית התם נכricht בהדי בהמה טמאה, אינו משומד שדין

שווה, דחלב בהמה טמאה אסור מן הדין, ונכricht אינו אלא ממידת חסידות. ח) גם, דזמנין דשייפלא ליה סמא לדר מאבראי. ולא כוארה יש למור דטעמא דרבנן דלא חיישו להכוי, הוא דהם לא חשו אלא דבאמצע עיטוסקה בהנקת העובר תתואה להורגנו, אבל אינה מכינה עצמה להורגנו. ועיין עוד מה שכתבנו לפken את כר.]

ט) גם, אמר רב יוסף בשכר שרי משומד איבה. פירוש רשי"ז ד"ה בשכר, דמתניתין דאסר הינו בחנוך. אבל בחידושי הריטב"א כתוב, דמשמע מדברי רב יוסף דאתה לאשומעין כל מי דשתי בשכר אינו אלא משומד איבה, ומתניתין אירוא נמי בשכר, ומכל מקום אסור דאיירין בגונא דליך משומד איבה. והא דלא תירץ בפשטות דמתניתין אירוי בחנוך, משומד דמובואר במתניתין דעתמא משומד דמיילדת בן לעבודה זורה, ומשמע דאפשר בשכר אסור, וכמו שכתחבו התוס' ד"ה ורמינגהו, דהיא גופא טעמי דמקשן. ובשולחן ערוך (י"ד סימן קנד ס"ב) פסק כדוריין, דכתב, דזוקא מילדות יודעה [דאייכא למיחס לאיבאה], מותרת בשכר.

ז) גם, סבר רב יוסף למיימר אולודוי עובדת כוכבים בשbeta בשכר שרי משומד איבה. והכי הלכתא הילא דאי אפשר לאישתומטי בטענת אבי דבטמור. [עיין מה שכתבנו בשם הריטב"א לקמן את יב. ובבביה יוסף (אור"ח סוף סימן ר מג), הביא פלוגת הפוסקים האם שרי בכחאי גונא להנות מהשכר, דהמררכי (פ"ק דשבת אורט רמו) אשר, ורב נטורנאי גאון (בתשובה) התיר שכר שבת בדייעבד.

בשולחן ערוך (אור"ח סימן רמה סעיף ו) פסק כדורי המדרב. יא) Tos' ד"ה סבר רב יוסף, בתוה"ד, היכי שירין משומד איבה מילתא דאית ביה איסורה דאוריתא. ובחדושי הר"ן והריטב"א הוטיפו, דלא שירין משומד איבה אפלו איסור שבותה. אבל בתוס' רבנו אלחנן כתוב, אדם אין אלא איסור דרבנן שרי משומד איבה. ובשולחן ערוך (סימן של סעיף ב) פסק כדעת הר"ן. ועוד עיין באות הbabah.

יב) גם, אל אבוי וכו' דידכו דלא מינטורי שבתא לא מחלلين. כתוב בחידושי הריטב"א, דלפי מי דפירש (הובא באות הקורתה), דאף לר' יוסף לא מחלلين

ב) תוס' ד"ה וכי היכן מצינו, בתוה"ד, ותימה מ"ש מגט דבעין לשמה ופסלין כתיבת עובד כוכביכור' ויל' וכו'. אמן לפ"י משמעות דברי רשי' בר"ה לה', בכתב זה הגוי עבד המילה אדרעתא דישראל, ולא משום דעתך לה סתמא, אי אפשר לתרץ כמו שתירצטו. אמן הרא"ש בהלכות קטנות (הלכות ספר תורה סימן ג) תירץ, דכיוון דהמילה נועשית ברגע אחד, ודאי עושה על דעת מה שישראל אומר לו, מה שאין כן גט הנארך בזמנן מרובה חישין דאדחכי והכי קעביד ליה שלא לשמה. ויתורץ אף לרשי'. ונראה לבאר, ועיין מה שכתב הרשב"א בחידושיו חולין (יב), דמהני מחשבת ישראל העומד על גבו כמו שחשב הגוי העושה, ועיין עוד בקובץ העורות (סימן עו).

ג) גמי, אלא מל והולך. הקשה בהגחות ראמ"ה הורוויז, אפילו אי לא בעי מילה לשמה, מכל מקום היאך מניחים הכווי למול, הא עבר הישראל שנוטן לו למול על "לפנ" עיר או תנת מכשול", דהרי למול לשם הר גרים. ותירץ,داولי איירி בשאין מוהל אחר, וקatoi עשה דמילה ודחי לאו דלפנ' עיר. ולבאורה יש לומר דאפילו כשמי לשם הר גרים אין עבד עבודה זרה, דהמילה אינה עבודה אלא שמם לפ"י מה שמאמין ש"דת הר גרים" (שיטודה עבודה זרה) מחייבת אותו בכרך].

ד) גמי, מל והולך עד שתצא נושא. כתוב התורה חיים, לדישנא בעלמא נקט, והוא לשון קללה, משום דמל לשם הר גרים. ה) רשי' ד"ה המול ימול, קרי ביה המל ימול מי שהוא מוהל ימול. ובחדושי הריטב"א דחה להאי פירושא, דמל דקאמירין הכא לשון מוהל הוא, ולבר ביאר, דמל, שהוא המוהל, יהיה מוהל. וגמי, ת"ל אתה את בריתך תשמור. עיין מה שכתנו להלן>About ט בתוס' ד"ה אשה בביואר הרך דרשא.

ז) גמי, ולמאן אמר המול ימול איכה והתנן קוגם וכו'. הקשה בחידושים בריביגנו חנגן אל [כאן] דלא מיפקדוי, ואילו בסנהדרין (נת:) אמרין, "את בריתך הפרט" לדבות בני קטרוה. ותירוץ, דההיא על "בני קטרוה" עצמה, אבל זעם אינם בני מילה. וכן כתוב רשי' (שם) ד"ה לרבות, דשה בני קטרוה לדם התברבו ולא זעם. מיהו הרמב"ם פ"י מלכים ה"ח כתוב, דאף זעם התברבו. וככתוב בחשך שלמה (הכא), דאף לדעתו פטילי, משום דעתך נמי שיהא מ"זען אברחים, וכבדתיב יואתת את בריתך תשמור ונרעב אחריך". ועיין ש"ת שאגת אריה (סימן מט).

ח) תוס' ד"ה אשה לאו בת מילה היא, בתוה"ד, בהא הילכה ברב דרביתא דרביה יהודיה הנשיה קיימת כוותיה. מיהו בחידושים הריטב"א כתוב לעיל, דבודאי רביה יוחנן דסבירא ליה דילפין לה מ"המול ימול" לא התקoonן לחוק על דברי הבריתא, אלא דסבירא ליה דגרסינן בדברי רביה יהודיה הנשיה דמה מול ימול מיתתי ליה. ט) בא"ד, אבל בה"ג פסק דasha כשרה למול. וכן כתוב בחידושים הר"ן, ומושם, דרב ורביה יוחנן הלכה כרביה יוחנן. ועוד, דפשטי דקרויא דכתיבי גבי צפורה כוותיה אוליה, דasha כשרה למול. וכן כתוב בחידושים הריטב"א [ולשיטתו

ב) תוס' ד"ה איזחו מין, בתוה"ד, ופ"ה לשם דמותרת אף באכילה וause'פ שהשותח חייב מיתה וכו' אלא מאף בעוד עבותות כוכבים אין שחיתתו נאסרת בכרך. ובתוס' סנהדרין (סא). ד"ה ריש לקיש כתבו, דאף לריש לקיש אסורה באכילה ואני מותרת אלא בהנאה, אי נמי דאיינו נעשה מומר אלא משחיטה ואילך.

כ) תוס' ד"ה דלא תיחות חיותא עילואה, בתוה"ד, ותימה Mai איבה שייכא הכא הא מוריידין ואפילו לכתהילה. ובמאירי תירץ, דהשתא מפרשין ד"מוריידין" דקנתני, היינו שאין מעליין בכוי האי גונא דליך איבה, וכולחו חדא היא ולאשמוועין האי מלישנא יתרה תנוי ליה תרויזהו, דלא נימא מוריידין ממש נצרכה" לא משמע אלא על לא מעליין דמקשין מינה. ועוד, דודאי מינין מסורות דקנתני גיביהם "מורידין" היינו מוריידין ממש.

כב) גמי, לאפוקי לשום מורנא דלא. פירש רשי' ד"ה לאפוקי, דעתמא משום דאסור לרפאותו בחנם, אבל בשכר שרי. וכן כתבו בתוס' ד"ה לאפוקי, והוסיפו, אדם כונתו להתחכם ברפאות, שרי. ובחדושים הריטב"א הוסיף בשם הירושלמי (פירקין ה"א), דרופא מומחה שרי לרפאות אפילו בחנם, ודמייא להא דשנינו בגיטין (סא), דמפרנסין עני עובדי כוכבים עם עני ישראל משום איבה. אמן בחידושים הרשב"א כתוב, דהא דשרין במומחה איינו אלא בשכר. וכן פסק בשולחן ערוך (י"ד סימן קנד ס"ב), דלא הותר למילדת ישראלית בשכר אלא בambilת ידיעה.

כג) תוס' ד"ה לאפוקי לשום מורנא, כפ"ה [זהינו שפירש משום דאמרן לא מעליין ולא מוריידין] וכו' וראיה מפרק מי שאחזו דרב שימי בר אשע עבדא ליה הקשו מהא דאיתא לעיל (עמוד א'), גבי מילדת ומניקה דאפילו בשכר אסור לפי שמנגדלו לעבותה כוכבים, ותירוץ עוד, דריפחו משום דלא שייך במא שעשה רב שימי [שריפה מצערת] "מגדל בן לעבותה כוכבים" כמגדלת ומניקה. ולכארה ציריך לומר דמה שתירצו בן הינו דוקא לפי מה שהקשו שם, אך ממשימות סוגין דאף רפואה בעלמא אסוע, וכבדתיבו תוס' הכא (א.ב.) ואמן שם תירצו התוס' גם התירוצים שתירצו כן].

כד) גמי, דזימנין דמצלי ליה סכינה ומשוי ליה ברות שפהה. [לכארה טעמא דרבנן, דלא חשו אלא להאותה פתאומית לשביבות דמים, ואם איינו יכול להרוגן, לא חישוי שבכל זאת ירצה להזיקו, וכעין מה שכתנו לעיל (אות ח)].

דף כו ע"א

א) תוס' ד"ה ברופא מומחה, ואפילו איינו מומחה למילה לא מרע נפשיה וכו'. ביאר המורה'ם, דהו צרכו התוס' לך, משום דאי אפשר לפרש דאיירי במומחה למילה, דכיוון דרבוי מאיר אסור מילה בעוד כוכבים אפילו באחרים עומדים על גביו, אם כן איינו יכול להיעשות מומחה. וכן מבואר בתוס' רבנו אלחנן, ועיין שם דהו סוף לבאר, דהוה מצי לאוקמיה דנהיה מומחה על ידי שמל גויים לשום מורנא.

bahaghot ashri (braas otz ch) b'shem ha'or v'ro'ot, dul af mai diksha, halacha d'chila hica d'notel shber, shri l'hatorfot magoi, mosom shochosh l'hafsid shbaro. miyeho ain ken dut sh'ar ha'reshonim, v'la nafekh l'hala'ah.

דף כו ע"ב

(טו) גמ', מיתובי לא יש ואיתן אדם עם המינין ואין מתרפאים אפילו לחי שעה וכו'. הקשה בחידושי הריטב"א,מאי סלקא דעתך דגמי' להשות מינין לעובדה זורה לגיטים סטמא. ועוד, הא לקמן איתא שהמקרא שהיה דורש בן דמא להתריר, הוא "וחי בהם ולא שימוש בהם", אלמא לאו מושם רפואים אסר עליה, אלא מושם שלא יתרפא במיניות שהוא זורה, ולהכי סבר למימר דשריליה. והביא בשם יש מתרפאים, סלקא דעתך מעיקרא, דכי קתני אין מתרפאים מהם, הינו אפילו על ידי סם, והותם אין הפרש בין מין לוי, שהרי הסם הוא שמרפה, לא העובדה זורה, וקסבר דקרא דמיית בון דמא הוא קרא ולעיל "אם אמרנו נבוא העיר", ומתרצין, דשאנו מינות דמשבא, וביריתא לא אסRNA אלה על ידי לחש, ומעשה דבן דמה בלחש הווי, וסביר להתייר מקריא ד'וחי בהם" וכדלקמן. והקשה עליהם בשם רבינו יונה, אם כן זהה לה למג' לשינויו, הדחתם על ידי לחש הווי. ולכך כתוב, דמעיקרא גמי' ידע דרצה לרפאותו על ידי לחש, אלא דסביר דכשמרפה על ידי סם אין לחוש לעובדה זורה, ואפילו בשלוחש עליו, דכו ליידי דהסם הוא המרפא, ולחש שעשו אינו אלא דברי בטלה, ותרצין דשאנו מינות דמשבא, וכיוון שהוא מהפкар בעובדה זורה ודאי משביה.

(טו) Tos' ד"ה שאנו מינות, בתוה"ד, י"ל דאף במינין לא אסרו אלא ברפואה שמצויר בה שם עבותות כוכבים. ומשמע דהאיסור אינו אלא אם ידוע שיזכר שם בעובדה זורה על הלחש, אבל אי ספק אם יזכיר זהה ליה כmbiya עלין סתם דשרי, וכן הובא כאן בחידושי הרשב"א. אבל הר"ץ (ז"ח. מדרפי הר"ץ) מחלק בין מין לעכו"ם, דבמין אסור אף בסטמא ובעו"ם בסטמא שרי. והמהרש"א הקשה, לדברי התוס', Mai shana rofa min maiyo min, הא בשנייהם בסטמא שרי, ואי עבד בשם בעובדה זורה אסור. עיין מה שכתבנו באות הבהאה.
(ז) בא"ד, שם. ובמאירי פטחים (כה). כתוב, דכל היכא דרוצה לרפאותו על ידי לחש אסור בכל גונא, ואין היתר אלא כשמרפא על ידי סם או עלין. והרא"ה כתוב, דהירושלמי פליג על אגם' דידן, ולגמי' דידן, אפילו שלל עליין סתם, אין מבאים לו עליין של עבודה זורה. [ויתרץ קושית התוס' כתירוץ התוס' בד"ה יבול, דשאני רבי אבחו דבצינועה הה].

(יח) Tos' ד"ה יכול אפילו בפרהסיא, בתוה"ד, ולפי זה נוכל לומר דהא דעבד ליה יעקב מינאה לר' אבחו לקמן בשמעתין צנעה זהה. הקשה מהר"ם, Mai קאמר, הא שמעתין גופא חילקה בין צנעה לפרהסיא. ותירץ, דלפומ ריבטה משמע, דהא דאסרו להתרפאות ממינין דילמא אתי לאמשובי בתיריהו, הוי מעין עבותות כוכבים, ולפי זה לרבען דסבירא להו דבעובדה זורה אפילו בעינעה יהרג ואיל עבורה אסור להתרפאות אפילו בעינעה, אבל השטא דבאירו תוס' דסבירי ישמעאל בכל עבירות יהרג ואיל עבורה בפרהסיא, יש לומר, דהכא לא

באות הקודמת אויל, והוא משום דרב ורבי יוחנן הלכה כרבבי יוחנן].

ו(ג) גמ', והכתב ותקח צפורה צר קרי ביה ותקח והכתיב ותכורות קרי ביה ותכרת. פירש רשי ד"ה ותקח ותכורת, דאמירה לאחר ולכח, ותכורות על ידי שליח. ואמרה לאחר וככרת. זולכאוורה ציריך עיון דהכא איירין למאן דיליף פסול גוי מזכרכי' זויאתא את בריתוי תשמורו', ועל כן לדידיהasha פטולה. ואם כן בעין למימר דאותו שליח היה יהוי יהודאי (א.ל.) ולכאוורה לא מצינו שהיה עמה אלא משה רבינו, ואולי יש לומר דהוא השליך, דלאיבועה בודאי משה הוא היה הגומר, והונפק מינה למקרא ד"ותקח" ו"ותכורות".

(יא) רשי ד"ה ותקח, על ידי שליח. הקשה בעיון יעקב מהא דאיתא בקידושין (כג): מי איבא מידי דאנן לא מצין עבדין ואינדו מציע עבדי", ואם כן אין אפשר שהמל היה שלוחה של צפורה, הא יהיה לא מחיבא. ותירץ, דהאי דהיכא דאביינו מל חייב הבית דין למול מקרא ד"המול לכם כל זבר". זולכאוורה ציריך עיון, הרי השליחות מתיחסת אליה שעלה נכתוב "ותקח", וכי צפורה בית דין היא. ועוד,adam לך כיוון רשי, מדוע פירש כן על "ותקח", ולא על "ותכורות", שהרי לקיחת הצור לא היה בו ממשה המילה שעליו מצוין הבית דין. ואולי יש לומר, לפי מה שכתבו התוס' ד"ה אלה לאו, בסותה"ד, דrab דאמר אינה בשירה למול ציריך לפרש בקידושין (כט). דמצרך אותו ולא אותה" למדרש שאינה חייבת למול בנה, הינו לבקש מהמל. והיינו דהיכא דהחייב לבקש מהמל"י אינו מדין "מעשה המילה" אלא דין בפני עצמו, והרי אינו תלוי בחזב המילה. ואף שאשה פטורה גם מדין החשדלות, מכל מקום בעצם מה שאומרת לאחר שיקח הסכן פועלת במעשה החשדלות למילה.

ועל כן דוקא בכרך שיקח היה הלווח שלוחה אבל לא לענן ותכורות. (יב) שם, עיון באות הקודמת, זולכאוורה ציריך עיון דהכא איירין למאן דיליף פטול גוי מזכרכי' זויאתא את בריתוי תשמורו', ולדידיהasha פטולה, אלא בעין למימר שהמל היה יהודאי (א.ל.). ולכאוורה לא מצינו שהיה עמה שם אלא משה רבינו, וכיוון שהיה בלע על ידי המלך (עיון בפירוש התורה ובמדרשי שם) אין אפשר שהוא מל, וקשה נמי אייבועה אימתא שמשה גמו. ואולי יש לומר, דבמה שצפורה החלה במעשה להביאו לידי מלחה, נשחרר משה מהמלך ויכול היה לנגור. ואולי לפי זה יש לישב נמי מה שהקשינו לעיל אותן י. ויא.). דדברי רשי מדויקים מאד, שהו באנ שני אנשים, מי שאומרה לו שיקח את הצור, שלא היה בדוקא יהודי, שככל מה שעשה הוא מעשה קופ של הגשת הסדין, אבל היה מספיק לשחרר את משה רבינו מהמלך, על מנת שכשאומרה לו יוכל היה למול. והיינו שמעשה המילה כולם (לא רק הגמר) נעשה על ידי משה].

(יג) גמ', שם. העיר בחידושי הריטב"א דהא דאמירין "קרי ביה ותקח ותכרת". אין משמעות הכתוב דaicaca קרי וכתייב, adam כן הווי למג' לפרק למאן דאמר יש אם למסורת, אלא לומר דותקח ותכרת על ידי אחרים הוא כדאיתא טובא בקראי.

(יד) גמ', אילימה רפואי ממון בשבר וככ' ליתני מתרפאים מהם בשבר. כתוב

דרכי ושינוי אינו מכבה של חלל, ואין הילכה כן, וכດכתיו הרא"ש.

(ד) גם, תש החושש בשינויו לא יגעה בהן את החומר. בחידושים הר'ין ל�מן (ע"ב ד"ה מאי) הוכיח מכאן, זהה אמרין בשבת (קכט). דבר ערכיו חוליה שאין בו סכנה נועשים על ידי גוי בשבת, אינו אלא בחולי שנופל על ידו למשכב, אבל במיחוש שאדם מתחזק בו והולך כברי לא, זהה אסריםן הכא אפילו בדברים שהן מותרים לביראים דמיוחי רפואיה, כל שכן שאין להתריר לו מלאכות דאוריות על ידי גוי.

(ה) גם, החושש הוא דלא הא כאיב ליה טובא שפיר דמי. הקשה בחידושים הר"ן, מה ראייה, דילמא הוא דשרין היכא דכאיב ליה, אינו אלא גמיעה דליך בא איסור אלא ממשום שחיקת טמנני. וכיוון דאיינו אלא מדרבן התירו במקום דכאיב ליה טובא. ותירץ, כדי לאו ממשום סכנותא לא הוה שרין לגמוע ולבלוע, כיון דכאיב תקנתה דיגמע ויפלוט, וכדכתני בסיפא דברייתא בשבת (קיא).

(ו) גםו, תש רבוי יוחנן חש בצדינא אזל לגבה דהיהיא מטרוניתא. הקשה הר"ן, Mai ראייה מהא דרבוי יוחנן, הרוי לא נתרפא על ידי מלאה דאוריתא, וכל שהוא ממשום שבוט התירו אפילו בחוליה שאין בו סכנה, וכדאיתא בשבת (קכט). דחוליה שאין בו סכנה מתרפאים על ידי גוי, ואם כן איך מוכח מהתמס דשרי לחלל שבת אפילו במלאה דאוריתא. ותירוץ, זהה התירור להתרפאות דרבוי לחלה שבת אפילו במלאה דאוריתא. ובו, ועוד, כדי שרין בחוליה שאין בו סכנה שבוט של דבריהם בו. מתיירים בו. וועוד, כדי שרין בחוליה שאין בו סכנה שבוט של דבריהם אין מתיירים בו אלא אם יש סכנות אבר, דיתור חמור שבוט של דבריהם על ידי ישראל מלאה גמורה על ידי גוי. זועיין ל�מן אותו יב.

(ז) גם, גליהו ליה למחר וכו'. ביאר בשוו"ת חוות יאיר (סימן ט), דרבוי יוחנן סבר דמחויב הוא להודיע רפואיה זו, לצורך רבים הוא, ורק מיד גילה לה דעתו לגלותה לרבים, ולא נשבע באמתו.

(ח) גםו, ורבוי יוחנן היכי עביד הבי וכו' אדם חשוב שאני. תמה הבית יוסף (ו"ז סימן קנה) על האDDS מיטו הפטקים אדם חשוב שרי להתרפאות מגוי. ותירוץ, אפשר דסבירא فهو דכין דחוין דרבוי אבבו סמרק אהא, ובא לידי סכנה ממשום דמקרים בהם "תמות נפשי עם פלשתים", חישין בכל אדם חשוב ואין מתרפא מהם. ובב"ח שם סימן ט' תירוץ, דהgeom' דחויה להאי שינויו, ולמסקנא טעמא דרבוי יוחנן ממשום דהתרפא מרופא מומחה, ולא ממשום שהיה קרוב למלכובות.

(ט) גם, הא פדעתא סכנותא היא ומחלין עליה את השבת. בගליון הגרא"א (על שולחן ערוך או"ח סימן שכח סעיף ז) הביא שהתבאות שור (הכלות טריפות סימן מד') נסתפק, אם הווי סכנה דוקא במכה של הרבה דבראה בכך, או דכל מכבה הנעשה על ידי ברול נמי מחלין עליה את השבת.

דף כח ע"ב

ו) גם, אמר רבוי חנינה מעלים אוזנים בשבת. פירש רשי' בד"ה מעלים, דפעמים

זהה בפרהסיא, ואם כן יש לומר דרבוי אבבו שנפהו מוהם, הינו אפילו אליבא דרבנן, דכין דאיינו דומה לעבודה זורה, שרי בציינוע.

(יט) בא"ד, ואם רצה להחמיר על עצמו אפילו בשאר מצוות רשאי וכו'. אבל הרמב"ם (פ"ה מיטודה"ת ה"ד) פלייך וכותב, דכל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונחרג ולא עבר הרוי זה מתחייב בנפשו. והקשה הב"ח (ו"ז סימן קנו אות א), מדרבי הירושלמי דמייתי תוס' הכא. ותירוץ, הרמב"ם אוקמא להאי עובדא מהיה בפני עשרה מישראל. אי נמי, דהיה שעת השמד. ובביאור הגרא"א (שם סק"ג) תירץ על פי דברי רבנו ירוחם (נתיב ייח), דאומקיה ההיא דירושלמי כשמתכוון לעבור על דתו, ובכחאי גונא מודה נמי הרמב"ם.

(כ) תוס' ד"ה כל מכחה שמחלין, וקשה דלעיל כי פריך מר רב יהודה למאי דמפרש וכו'. ובחידושים הרמב"ן ביאר ממשום האי קושיא, זהה אמרין ד"רפיי ממון" דבר שאין בו סכנה עבשין, והיקשין מדרבי רב יהודה, דאפיילו ריבדא כסוטילה שאו בורען דaic בא סכנה לאחר זמן לא מזמן מנייהו, ודבריו רב יהודה אתיא כרבוי יוחנן דלקמן, דאף לדידיה אין היתר אלא בדבר שלא יכול לבוא לידי סכנה, והוא דלא מקשין מדרבי רבוי יוחנן ההינו לרבותא, דאפיילו מכחה שסכנותה רוחקה כהיא דסוטילה, מכל מקום אסור. ולפי זה, היו מצין למיר, ד"רפיי ממון" הינו דבר שלא יכול להיות סכנה, אלא המשמע להה דכל היכא אמרין דרפיי ממון בגופו, לא משמע רפואי נפשות אלא על דבר שיש בו סכנה עצשי.

(כא) בא"ד, שיאמרו העולים בודאי במודיע שהגע זמנו למות, דעל כרחך הרופא שלא טעה, דרופואה קלה כל כך הכל בקיין בה.

דף כח ע"א

(א) תוס' ד"ה מכחה של חלל, פ"ה שכנדר חלל כל הגוף ובירושלמי מפרש כל שהוא מן החלל ולפניהם. ביאר המהר"ם, שכנדר החלל משמע, אפילו היכי שהמוכה מבוזן אלא שהוא כנדר החלל מחלין עליה השבת, אבל מלשון הירושלמי משמע, ודוקא היכא שהמוכה היא בחלל הגוף ולפניהם ממש.

(ב) גם, אמר רב צוואר בר טוביא אמר רב כל מכחה שצרכיה אומד מחלין עליה את השבת. פירש רשי' ד"ה שצרכיה אומד, שמסוכנת כל כך שצרכיך לאמדו אם יהיה ואם ימות. והקשה הריבע"א, מאי קא משמע לן פשיטה, דספק נפשות הוא. ותירוץ, דקא משמע לנו, שאם אין בגין רופאין וגם חוליה איןו אומר כלום, כיון שהיא מסוכנת כל כך שנראית לעניינו שצרכיה רפואיה ויש בה ספק מיתה, מחלין עליה את השבת ולא נמתין לרופאי.

(ג) גם, בעי רבי אליעזר בכבי ושינוי נמי. כתוב הרא"ש (סימן ח), דכין דבעיא לא איפשיטה, פסקין לקולא דספק נפשות להקל, ומחלין עליה את השבת. ותמה הבית יוסף (סימן שכח ס"ג) על דברי הר"ן בשבת (קיא). דכתוב לבאר מימרא דהחוושש בשינויו כשבאי ליה טובא, וכחדחת הגמי' הכא, ואינו אלא על הצד

דף כט ע"א

(א) תוכ"ד "המסתפר מעובד בוכבים, בתוה"יד, מן המכתי אין רואה במראה פ' לפि שאינם חשובים על שפיכות דמים. דהיינו, דחתירו בסוגין לראות במראה רק מחשש שפיכות דמים. והקשה בכנסת הגודלה (בגליון השולחן ערוך י"ד סוף סימן קפב), היכי שירין, נימא לא יסתפר מן העובד בוכבים ולא יצטרך לעבור על האיסתו. ותירץ, דהתוס' סביר דאיסור הסתכלות במראה אין אלא מדרבנן, ואני אלא אסמכתה בעלמא, ולכך לא העמידו דבריהם במקומות שפיכות דמים, ולא אסרו ממשום כך להסתפר מעובד בוכבים. ומהו כתוב, לדמברי הר"ן הכא **הוכחית** מסווגין דליך איסור לאיש להסתכל במראה, ווקשה מדברי התוטסתא], ולא כתוב דהכא שרי ממשום דယא חשש שפיכות דמים, מוכרא דהבין, דאיסור המבוואר בתוטסתא להסתכל במראה, מדרואיריאת היא, ולכך לא ביאר דעתם ההיתר ממשום חששא, שלא יסתפר ולא יעבור האיסור, וכמו שהקשה. ועיין באות הבהא.

(ב) בא"ד, והא דתניא בפרק שואל אין רואין במראה בשבת הא בחול שרי התם באשה איירוי. ובר"ן (דף ט: מדפי הר"ף) תירץ, בכל מקום שרגלים האנשים להסתכל במראה כמו הנשים שרי, וליכא ממשום "לא ילبس גבר שמלת אשה". שנהגו, והוכיח דבריו מדברי הגמ' בנזיר (נט). אבל בש"ת הרשב"א (ח"ד סימן צ) פlige וכותב, שככל דבר שראו לנשים ולא לאנשים והנשים עשוות כן, אסור לאנשים הכי התיר לאנשים להעביר שער בית השחי ובית הערווה במקומות לאלה. ולבאורה ציריך עיין מדברי האורחות חיים בהלכות עבודה וזה דכוטב להתריר. וכלכורה ציריך עיין מדברי האורחות חיים בהלכות עבודה וזה דכוטב בשם הרשב"א להתריר במקומות שנהגו להסתכל במראה אפילו לאנשים, וכלכורה סותר דבריו בש"ת דאין מקום להתריר איסור "לא תלبس" ממשום שנהגו. אומנם לפי דברי הכנסת הגודלה שהובא באות הקודמת, דין איסור שנהגו. עיין עוד במאמר משנה פ"ב משבת ה"י) וט"ז (או"ח סימן שכח ס"ק).

(ג) בא"ד, והלכה למעשה דאסור להסתפר מעובד בוכבים אלא אם כן רואה במראה ואפילו ברשות הרבנים. והרמב"ם (פי"ב מהלכות רוצח הי"א) פסק בחכמים, וכן פסק השולחן ערוך (י"ד סימן קנו ס"א). וברמ"א (שם) הביא דברי התוס', וכותב, דנהגו להקל להסתפר במקומות שימושין האנשים אפילו בלי מראה. וכותב הדורישה, דעתם דנהגו להקל, הוא ממשום דין נונחים להם שכר, וכותב ההגהות אשר"י דבשבר שרי, וכן פסק בהגהות אשר"י לעניין להתרפאות מגוון וכמו שתכתבו לעיל (כו). אותן יג, ציריך לומר, דלענין להסתפר מהם פסיקין כוותיה, ועיין מה שתכתבו בעטם החילוק באות הבהא]. והקשה הש"ך (שם סק"ב), דין כן לא היה לרמ"א לומר דנהגו להקל, דהרי טעמא אייכא, אלא על ברוח דעתתו להתריר אפילו אם אין נונח שכר. וכותב הבית לחם יהודה (בגליון השולחן ערוך שם), מכל מקום אם נתן שכר, יש לטמוך על דברי הדורישה ולהתריר להסתפר מעובד בוכבים אפילו בגין

גידי האונינים יורדין למטה ומתרפים. וכותב בהגהות הר"ג ליפשיץ, דכוונתו, דכשאדם מפהק פותח פיו ביוטר ואני יכול לחזור לסתומה, ונעשה על ידי שנתרקרו לחיוו, ורפהאותו שיגיביו אותו מהארץ על ידי שייחזו באזינו.

(א) גם, אייכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ"ט מיזוף זורי. פירש רשי"ד ר"ה מיזוף זורי, דעשה חבורה ויש חילול שבת יותר. ובפירוש רבנו חננאל כתוב, דנגיעת היד קשה והיא שורפת. [זהינו דין חילול יותר במה שעשנו ביד, אלא דכין סכנה יש בדבר, התירו בכהאי גונא אפילו בבלין].

(ב) גם, סבור מני הני מיili הוא דשחקי סמנין מאטמול אבל משחק בשבת ואתויי דרך רשות הרבים לא. פירש רשי"ד ר"ה אבל מישחק, דלאו סכנת נפשות אלא סכנת עורון. והקשה בחידושי הריטב"א, אם כן אפילו כיחול נמי למה שרי, שלא התרו דבר שאין בו סכנה אלא על ידי אמרה לגוי, וכדאמרין בשבת (קפט). כל צרכי חוללה שאין בו סכנת עושין על ידי גוי בשבת. ותירץ, דשאני הכא דאף דסלקא דעתך שאין בו סכנת גופ, סכנת אבר מיהא אייכא, ובאה ודאי עבדין דבר שיש בו ממשום שבות, והביא ראייה מדרתנן בשבת (קמו).

מחזרין את השבר בשבת. ועיין באות הבהא.

(ג) גם, שם. עיין באות הקודמת זהבאו דעת הריטב"א, חוללה שאין בו סכנה דלית בהה סכנת אבר אין מותר לרפאותו אלא על ידי אמרה לגוי, אבל לא על ידי ישראל אפילו על ידי מלאכות דרבנן, וכן כתוב בחידושי הר"ן בסוגין, מיהו הרא"ש (סימן יא) הסתפק בדין זה, דשמא כסאמרו בשבת (קפט). ככל צרכי חוללה שאין בו סכנה עושין על ידי גוי, התירו נמי שבוט על ידי מעשה. ובש"ת הרשב"א (ח"ג סימן רעב), משוה חוללי שאין בו סכנה לטכנת אבר דשי לעשות אפילו על ידי ישראל. וכן מבואר בחידושי הרמב"ן כאן [נדריך ביאור מדבריו בספר תורה האדרם (שער המיחוש אות ב), דכתוב שם כדעת הריטב"א והר"ן].

ועיין עוד במאמר משנה פ"ב משבת ה"י) וט"ז (או"ח סימן שכח ס"ק). יד גמ', שם. עיין באות הקודמת. כתוב הרמב"ן בספר תורה האדרם (שער המיחוש אות ב), וכי היכי דשרין לחוללה שאין בו סכנה להתרפאות על ידי גוי, שרי נמי לעשות בשביilo מלאכה על ידי שניוי. וראיתו מהא דאמרין בכתובות (ס), גnoch יונק חלב בשבת Mai טעמא "מפרק כל אחר ד" [זהינו על ידי שניין] הוא, ולא קאמר התם דיעשה החלבה על ידי גוי. אבל הר"ן על הרי"ף בשבת (דף טא. מדפי הרי"ף) פlige, ורוחה ראיית הרמב"ן, דהתם שאני, משום דאי אפשר שתיעשה על ידי גוי, דהא כל רפואת החלב איינו אלא בשינוי מהבהמה עצמה. ובשולחן ערוך (או"ח סימן שכח ס"ז) הביא ב' הדעתות.

(ט) גם, לכלהו שרי לדידך אסיר. כתוב בהגהות יUb"ץ, דודאי לא מדינה הוא דשלחליה הכא, דליך למימר "שוויא אנטשיה חתיכה דאיסורא" או קובליה חמורתה בכחאי גונא דהו קטעי בדינא, אלא לקנטרו על שהתריס כנגדו מתחילה. והוא דשאיל אליה רבי שמעון לר' יהודה רצה לידע אם עדין עומד בדברי הוראותו ולא חזר בו אחר קר. מיהו בטל תורה כתוב, דלא כauraה הא דקאמר להה דלדיידה אסור הינו ממשום "שוויא אנטשיה", והקשה אמא לא נאמר דפרק נפש ידחה נמי האי איסורא, עיין שם.

בתוס' רביינו אלחנן, דעתמא דרבנן דלא אסרי היין והכנס שתוכו בהנאה, אף

הנתרבר יין נסר שרכינן, וכדיאתא ליקמן (עד.) גבי יין נסר שנפל לבור דכולו אסרו בהנאה. דאיינו דומה, משום דהיין בנודות נגם. ובתוס' ר' י"ד כתוב הטעם, דאיין

היין נסר בעינו.

(ג) מתני', שם. הקשה התוס' ר' י"ד,מאי שנא הכא דאריני מיהת באכילה יין ישראלי הכנס שבסנודות של גויים, מהא דתנן בתורות (פי"א מ"ח), המערה מכדר לנדר וניטף ג' טיפין נוטן לתוכה חולין, אלמא דשתי למיתב לגוזה חולין בלי שם שיכשו. ותירץ, דלעולם אותן החולין אינן נאכלים אלא לכנהנים ואסורים לזרים, דומיא דין ישראל הניתן בנודות של גויים. והתם לא קתני לה אלא לעניין "משמרת תרומה", לומר, שאינו חייב לנוהג בו שימור אלא כמו שנוהג בחולין גבי חנוני, כדאיתא בבבא בתרא (פז). דמיטיפים ג' טיפין והשאר איינו נחשב, גבי תרומה נמי, איינו צריך למצוות הcad כל קר עד שלא תישאר אפילו טיפה אחת, והיינו אף שנשאר עדין שמן בדופן החבית, ואם יתקבצו במקום אחד יהיו תרומה.

(ה) רשי' ד"ה בנות ביהן, הכנסיס בהין לקיים. כתוב הרא"ש (סימן ב'), דמשמע מדבריו, שאין היין נאסר לאלתר. והסתכם עמו, דלא מיסתבר לומר דמייד שנתן להוטו יין נפלט להוטו יין הנבלע בדופן הכליל, ודזוקא ברותיחה על ידי האור קפליט לאלתר, אבל לא בעזונן, וכן משמעות הלשון, מדלא קטני יונתן ישראל להוטו יין". ובחידושי הר"ן כתוב, אפשר דסבירא לייה לרשי', דאפשרו לרבי מאיר אין היין שבתוכו אסור בהנאה אלא אם כן מכnisio לקיום.

(ו) מתני', אמר לו והרי קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה ואמרו וכו'. הקשה התוס' יו"ט, Mai קושיא, לימא ליה כי היכי דחכמים אסרו באכילה קיבת עולה, אך אסרו קיבת הנבליה באכילה. ותירץ, שלא דמי, דבשלמא עולה דאטורה בהנאה, חכמים דגورو עליה, אסורה באכילה, אבל נבילה אכן מודוריתא אין אסורה אלא באכילה, לא היו אסורים קיבתה באכילה.

(ז) רשי' ד"ה אבל אמרו לא נהנין ולא מועלין, בסוח"ד, מדאמרין בחולין בקיית העולה כפירוש באכילה, אבל נבילה שמי. ואילו פירוש באכילה היה זה לה, וזה בנות במעיו וזה איינו בנות במעיו. ואילו קיבת פירוש באכילה היא אסורה, ועל כרחך דחולב גמור הוא. ולכך ביאר, דהא דין מעיליה בקיית העולה, משום שהקייה בנות במעיה, ואני נחשבת כגוף הבהמה שתחול קדושה עליו, וכדיאתא בחולין (קטז): שלא חשיב הקיבה כגוף הבהמה לעניין איסור נבליה וטריפה. ואף דאיאתא בעדויות (פ"ה מ"א), דביצה הנבליה והטריפה אסורה. שאני קיבת מביצה, דביצה נהוית מגוף התרנגולת, וחשבין לה בגופה, אבל הקיבה אינה מגופה אלא בנות במעיה ממוקם אחר.

(ח) תוס' ד"ה יין, בתוח"ד, אבל עבדו רבנן כיין נסר גמור שנטנסר לפני ערכיהם. ובתוורת הביתה להרשב"א (בית ה שער א) כתוב, דגورو איסור הנהה משום חשש יין נסר, וכן כתוב הרמב"ן (ל'). דסמכו גזירותם על חשש יין נסר.

(ט) בא"ד, ואית' ויין שנטנסר למה לי קרא מי נפיק מכלל שאר זבח. ובחידושים הריטב"א תירץ, דכיון דנפקא לנו מדרקי ליה בקרא "זבחתי מעתים", זהה אמינה באכילה.

עצמו. (ד) גמ', ובוון דאייכא מראה מיתחווי באדם חשוב. פירוש רשי' בד"ה במראה, דמותירא להורגנו. וצריך ביאור, דכאן מבואר שאין חשש שביבות דמים באדם חשוב, ולעיל (כח). לעניין להתרפא מגוי, מסקין דאף אדם חשוב אסור להתרפא מגוי, עיין מה שכתבנו שם>About Ch(א.ל.). ושם יש לחلك בין חשש שביבות דמים של רופא מחשש שביבות דמים של ספר, רופא יכול לתלות לאלה עלתה הרפואה ומאת מחולין, וחשש זה אייכא נמי באדם חשוב, אבל בספר אם יירגו, לא יוכל לתלות בדבר אחר ומשום הכלמי אמרין דברם חשוב מתיירא להורגנו, ודומיא דהכי מצינו לעיל (כה): דאדם חשוב שי להתייחד עם גוי ולא חיישין שיירגנו. (י.א.]).

(ה) גמ', והוא סבר שבילי דנהרדעא כיון דשבichi רבים כריה"ר דמי. כתוב בהගהות הגרא"א (י"ד סימן קנו ס"ט), דכן הלכתא, שלא חזר בו אלא משום שלא עבד כרבי מאיר דף בירושות הרבים אסור, אבל לדידן דפסקין כרבנן דמתירם להסתפר בירושות הרבים, שרי אף בשביili רשות הרבים. ולכואורה צריך ביאור בני אדם, בי ההייא דרב חנא בשביili דנהרדעא, ומבוואר דלמסקנא לא נחשבו שבילי דנהרדעא לרשות הרבים. (א.ל.).

(ו) רשי' ד"ה אייכא בגיןיו שפחות, בתוח"ד, ומעיל אפר מללה רב מלכיו דהנרכ תלת שפוד ואפר מללה וגומות שמעטא. מיהו ריב"ן בਮכות (כא). ד"ה מתנתין כתוב, דיש נמי לומר, דהא דקאמר רב פפה שמעטה רב מלכיו, לאו אוכלהו שמעטה קאי, ולא קאמר אלא אהנו דרכרו בדרב מלכיו, דהנו דהו במתנתין או מתנתיא לא הוועין דיזידה, ודזוקא הנהו דהו בשמעטהה הוועין דיזידה.

(ז) בא"ד, והוא דנקיט תלמודא שפחות ואפר מללה אמלילתא דרב מלכיה דאתנה ביה רב פפה סימן נקט. ובתוס' כתובות (סא): ד"ה אייכא בגיןיו תירצו בשם רשב"ם, דהכי קאמרא, אייכא בגיןיו שפחות שלא קיימת בדוכתא ובעינן להחליפה בשכנגדה, דהינו אפר מללה, וכאיילו קאמර שפחות ושכנגדה.

דף כט ע"ב

(ח) רשי' ד"ה שהיה מותחילתו יין, בסוח"ד, דעתמא דאסור בהנאה משום דידילמא נסכיה הוא וחומץ לא מניסר. וכתיב הר"ן (ט: מדפי הר"ף), דאף דעתמא דאסרו סתם יין, משום בנותיהן הוא, וכדיאתא ליקמן (לו:), מכל מקום כיון דעתמא דאסרו בהנאה משום לתא דין נסר, (ובכדייארו התוס' בד"ה יין) כל שאין לחושש לניסוך, לא גورو. וכתיב הרש"ש ליקמן ארשי' ד"ה הא, דמשמע מדבריו, דבחומץ נמי אייכא חשש בנותיהם, ולפי זה ביאר דברי רשי' הכא דכתב דחומץ איינו אסור בהנאה, ומשמע, מכל מקום אסור באכילה, משום לדידיה כל היכא דאייכא עידיין חשש בנותיהם אסור באכילה אפיילו כאשר אין חשש ניסוך. אמנים בחידושים הריטב"א כתוב בהדייא דחומץ שרי באכילה.

(ט) מותני, נודות העובי כוכבים וקנקניהם ויין של ישראל בנות בהן וכו'. כתוב

תלתא מיא, וכדאמר רבא גופיה בלבא בתרא (צ), דכל חמרה דלא דרייה על חד לתלה מיא לאו חמרה הו, אבל אם מזוג יותר, דיבא מכלין יין לעניין קידוש וברכה לא גورو עליו לעניין יין נסך, דלא שייך בה משום חתנות, וככימים הוא חשוב דקיוהא בעלמא הו. ובחדושים הרומב"ן נסתפק ביין שלנו דאיינו בחוק יין שליהם דלא אולין בהה בתר מזגה דרבא, מאימתה נקרא קיווהא בעלמא ולא יהיה בו משום יין נסך, וחוכר להחמיר כל שיש מראה וטעם יין.

והרא"ש (סימן יג) כתוב, דיש להחמיר כל שיש בו טעם יין. ועיין באות הבהאה.

(ג) גמו, שם. עיין באות הקודמת, והוסיף בחידושים הריטב"א, דהינו לעניין יין שלנו דנגע בו גוי, אבל יין שליהם שנפל בו מים הרי הוא באיסתו עד שיבטל בשישים. אבל בתורת הבית להרשב"א (ב"ה ש"ג) הביא בשם הראב"ד, דאפיילו יין שליהם יש להתריר כל עוד יש ר' חקלים מים יותר מהיין, דבاهאי שיעורא נותן טעם לפגם ושרי. ואף להרשב"א הסיק התם דהראב"ד חז' בו, מכל מקום הביאו הטור (י"ד סימן קלד). וכן פסק השולחן ערוך (שם סעיף ה).

(ז) גמו, יין מבושל אין בו משום גליוי ואין בו משום יין נסך. כתוב בחידושים הריטב"א, דמסתברא דין מבושל שנפל בו יין אסור, דכינן דין מבושל חמרה מעלייה החשיב לכל דבר, וחמרה קרו ליה, הוה "מין במינו" ולא בטיל. וכן אי נפיל יין בין המזוג במים דרמייא יותר מעל חור תלת, כיון דעתין שתו ליה נקרא יין, ואי נפיל ביה יין אחר נאסר בין נסך, ד"מ אין במינו לא בטיל".

(ח) גמו, האי חמרה דאקרים עד תלתא ומוי יש בו משום גליוי ומה שמיון יין נסך. כתוב הרץ (ג. מדפי הרץ"ק), דרבא לטעמה דאמיר לכתן (טו) דריהא חלא וטעמה חמרה חמרה, אבל לאחר שלשה ימים משחתהיל להחמיר, וחומר גמור הוא, וחומר אין בו משום יין נסך כדאמרין לעיל (כט). ומכל מקום הסיק, דיש להחמיר בדברי רבני המתם (בתוס' לעיל) כתוב ר' אי דהיה מורה אישור לחומר שלו שגע בו עובד כוכבים, ועוד שנים עשר חדש אין להתריר. ובתורת הבית מבצע, מותר לא ספק.

דף ל ע"ב

(ט) תוס' ד"ה השחלים, בתוה"ד, וקשייא דבטוף נדרים משמע דיש בהם משום גליוי. בתוס' ר"ד תירץ, דהთם איררי בגין דאית בהו חלא, וכדאמרין הכא, ולא אמרון אלא דלית בהו חלא, אבל אי אית ביה חלא מיגרי בהו, ופירשו, דכשעריב בהן חומר, החש מתגרה בריחו, וקאי האי לא אמרן" ארישא דמיילטה. ודלא כפירוש רשי" בד"ה מיגרי בהו, דהיכא דאית ביה חלא לא היו מחמיירים אפילו בגולה. וכתוב הרש"ש, דמדברי תוס' שבת (ק). ד"ה וליתן נראה שפירש בתוס' ר"ד.

(י) גמו, אבל אית בהו חלא מיגרי בהו. עיין באות הקודמת פלוגתת רשי" בד"ה מיגרי בהו והתוס' ר"ד, דרש"י ביאר, דזה חומר מוגירה ונלחם בחכך של נחשים ואין שותין ממנה. והתוס' ר"ד פירש להפיר, דזה חומר מגירה אותו לשותה,

(יא) גמו, אמר רב מנשי אי אית בהה נקורוי חישינן. כתוב הפלרי חדש (סימן קטו),

דלא אסר רחמנא אלא כעין זבח בלבד.

(טו) רשי" ד"ה הא אתא לאשמעין, בתוה"ד,תו לא מיתסר בהנהה. כתוב הרש"ש, דאף דמשמע דבשתייה מיהא אסир, מכל מקום נראה דהינו דוקא יין מבושל דידייה, ועל כל פנים שייכא ביה "גוזרת בנותיהן" לאסזר בשתייה, אבל יין של ישראל שנגע בו עובד כוכבים דלא אסרו אלא משום חשש ניסוך, מבושל דלא מנסכי, מודה רשי" דשתייה אף בשתייה. [ועיין מה שכתבנו לעיל אות ח].

דף ל ע"א

(א) תוס' ד"ה אלונתית, בסותה"ד, ומ"מ יש ראייה להתריר מודתנית בתוספתא אלונתית של עובדי כוכבים אסורה מפני שתחילהו יין וכו'. ובתלמידי רביינו יונה כתבו, דיש לדחות האי ראייה, דמאי דקנתני בתוספתא מפני שתחילהו יין, לאأتي למידק מיניה, אלא דלגופה איצטראיך, ולאשמעין דמערבין יין באلونתית.

(ב) גמו, בדתניתא גבי שבת שעשין אונומלין וכו' ואיזה היא אונומלין יין ורבש ופילפלין. כתוב בחידושים הרומב"ן, דאף דלא שמעין מגמו, דין און "אונומלין" נאסר ב מגע גוי, יש ללמדוד מה דאיתא בירושלמי (פירקון ה"ג), רבי יצחק בר נתן בשם רבי יהושע בן לוי "מוהוק" מר"ח" אין בהם משום גליוי, ורבי סימון בשם ריב"ל אמר, דאף אין בהן משום יין נסך. ווין ה"ח"ר" הינו "אונומלין" דסוגין. ומסתברא דרב יצחק בר נתן ורבי סימון לא פלייגי, ולכולי עולם אין בו משום יין נסך, ומיר אמר חדא ומיר אמר חדא. ומכל מקום ציריך שיהיה השליש מפלפלין, וכדאמרו בירושלמי שם, ואם יהיה כשייעור זהה לא יהיה משום מגע גוי, אף אם לא יהיה בו דבש כלל. אמן הראה כתוב, דפליגי בה בירושלמי, וכיון דלא הווכר בגמי דין להתריר, יש לנו להחמיר ולאסו. וכן כתבו התוס' ר"ד ותלמידי רבינו יונה הכא.

(ג) גמו, שם. עיין באות הקודמת. והרמב"ם (פי"א מאכילות אסורתה ה"י) כתוב, הורו גאנוני המערב שאם נתערב בין של ישראל מעת דבש או מעת שאור, הואיל ואינו ראוי למזבח הרי הוא מבושל וכשבר שאינו מתרנסר, ושרי לשתוו עם הגוי. והקשו עליו בחידושים הרומב"ן והרשב"א, דאף דלדיין פוטל, דילמא אינחו מנסכי ליה. ועוד, שיש לאסזר "משום בנותיהן", שככל שלא השתנה טumo וריחו יש בו משום איקרובי דעתה. ומיהו על קושיא זו תירץ הרומב"ן, שלא גورو אלא על יין הרاءוי לנסך, שעיקר גוזרתם אחששא דנטיסוך אסמכובה. [ועיין מה שכתבנו לעיל דף בט ע"ב אות יד].

(ד) גמו, יין מבושל אין בו משום ניסוך. כתוב בחידושים הרומב"ן בשם הראב"ד, דכינן שהרטיחו נעשה מבושל. והקשה, דמשמעות לשון היירושלמי (בפירקון ה"ז) "אין מבשלים יין של תרומה מפני שממעיטה ממדתו" מבואר לכארה, דבעין שיחסר על ידי הבישול שיהיה דינו "מבושל". מיהו כתוב, דאפשר דשניהם אותו שיעור, והכי מסתברא, ועל ידי רתיחה נחסר משערו.

(ה) גמו, אמר רבא הלכתא יין מזוג יש בו משום גליוי ויש בו משום יין נסך. כתוב בחידושים הריטב"א, דיש שפירשו, דוקא כשהוא מזוג כדיננו, דהינו על חד

בנהנאה, והוא שיחד לו קרן זוית. ותמה הבסק' משנה, דלבוארה להאי שינויא, הדירין מהא דאוקמה האי ברייטה דמתירה בהנהה כגון שיחדו לו קרן זוית, וכל היכא דהפקיו בחותם אחד שרי בהנהה בכל גונא. ועיין מה שהאריך

הלחם משנה (שם) בביואר שיטת הרמב"ם.

(ד) רשי' דיה וחכמים אוסרים, לעשות כן ואילך שרי בהנהה. כתוב הרש"ש, רשי' פירש כן, ולא פירש שחכמים אוסרים חכמים הין בשתייה. משום דהוקשה לו קושית התוס' בד"ה המפקיד, دائ' חישוי חכמים לחילוף, אמא לא קאטי הין בהנהה, ולכך פירש, אוסרים הינו לעשות כן, ובידיעבד לא פירשו דיננו. וכותב פליג על דברי תוס', כתבו, דהא דרבי יהודה בן בבא אינו אסור בהנהה הינו דוקא לשיטתו, אבל לחכמים אסור הין בהנהה, דרש' אף לחכמים שרי בהנהה.

(ה) תוס' ד"ה דאמר רב, בתוה"ד, ויש להקשوت דרב אדרב דזה אמר רב לקמן חייבית בחותם אחד אסור. הר"ן (י: מדפי הרי"ף) תירץ, דסוגיא דהותם איזיל כמאן דאמר הכא משומן זעירי דהלהכה ברבי אליעזר, ולכך כלל נמי יין בהדי שאור איסורים, אבל Mai דאמר הכא דרב סבירא ליה דהלהכה ברבי אליעזר, לא יכול הותם יין בהדי שאור איסורים, שלא ליטגי ליה בחותם אחד.

(ו) בא"ד, ועוד קשה דרב אשין אמר לעיל גבי חומרן ויין מבישל אין ציריך חותם בתוך חותם. בחידושי הרמב"ן תירץ, דהותם רב אשין לתרוצי מתניתין הוא דאיתא, דמקשין החותם (כט): אמאו איצטריך תנא למיתני דחומרן שהיה מתחילה יין עדין באיסורו, וכיון שלא משכחת למיסבר אליבא דרבי אליעזר ביאר האי מתניתין אליבא דרבנן דסבירא لهו דאף לא גבי יין נסך עיי חותם בתוך חותם. ובחדושי הר"ן הקשה עליון, דמתניתין דהותם לא אייר כי כל בדיני חותמות, ועל כרחך דרב אשין לא קאמר אלא דאייכא למילך מתניתין דחומרן לא ציריך אלא חותם אחד, כיון דלייבא למיחש אלא לחילוף ולא לניטור, ולכך סגי בחותם אחד.

(ז) בא"ד, וכן רבא דשקל וטורי לקמן בסמור היכי דמי חותם בתוך חותם משמע דסל' שלא סגי בחותם אחד. בחידושי הר"ן תירץ, دائ' אמרין, היכי דמי חותם בתוך חותם, ונפקא מינה לרבען אפילו ליאן, ולרבבי אליעזר דפסקין כוותיה נפקא מינה להלב וברשור ותכלת דבעין ב' חותמות.

(ח) בא"ד, לך נראה לפרש דהaca והותם בעובד כוכבים אייריו יש לחלק וכו'. הרא"ש (סימן יד) והרמב"ן בחידושיו כתבו בדעת הרי"ף, דרבבי אליעזר וחכמים פליגין, اي בעין דוקא חותם בתוך חותם או דסגי על ידי מפתח וחותם, אבל לכטול, עלמא היכא דלייבא מפתח, בעי ב' חותמות, ופסקין ברבי אליעזר דבمفצת וחותם סגי. והקשה עליון הרמב"ן, מהא דאמרין בשbeta (כב). דרבבי אליעזר יין הבא בקרנותו של גויים שרי בחותם אחד. ותירץ הרשב"א בתורת הבית (ב'ה ש"ד), דהותם נמי אייר כיון שהיא מפתח בידם. ועיין עוד במשמרת הבית (שם).

(ט) תוס' ד"ה ותירוחו כרבנן, בתוה"ד, וחותם דקנתני בברייתא ר"ל תירוחו דהשתא היי חותם בתוך חותם. וכן גרט הרי"ף (י: מדפי הרי"ף), ולשיטתו דסבירא ליה דפליג רבי אליעזר וחכמים, האם ציריך דוקא ב' חותמות או סגי

דמהכא ראייה, דבכל המשקין, אפילו אותם שאין בהם משום גלי, אם ראיינו ששתה, חיישין. והקשה הפטורה יוסף, דמבדרי התוס' ד"ה שלדים לבוארה מוכח להיפר, דכתבו בסוף דבריהם, דעתם דבני גולה נהגו בהם איסור, משום דלפומים במרקחה טועם, ומטעם דדוקא גבי "כouthה הבבל" דמצינו דנהגו בהם איסור קאמר רב מנשי דהיכי דחוינן חיישין, ולא בשאר משקין.

(יב) גמי, מי טיף טיף אין בו משום גלי. פירש רשי' ד"ה טיק, דעתם, משום דהנחש שומע ובורח. אמן הרמב"ם (פי"ג מהלכות רוץ' ושמרת הנפש ה"ח) כתוב, דעתם משומן דזוחלי העפר מתייראים מבבעו המשקה ומן ההבל. וכותב הט"ז (יר"ד סימן קטו ה"א), דנראה דנפקא ביןיהו, אם יש לאסור המשקין שבכל העליון, דעתם דהרבם"ם יש לאסור, מה שאין כן לטעמה דרש'.

(יג) גם, והתניא אבל משקו להמת עצמו. הקשה החשך שלמה, מאוי קושיא, הא טעם האיסור משום בל תשחית, דאפשר דהתמת הבהמה השותה, ואם כן לוקמיה הא דשמי להשkontה, בבהמתו העומדת לשחיטה, דבכהאי גונא דשתתה מים מגולים עדין מותרת באכילה, וכదאיתא בחולין (נח). ותירץ, דעל ידי שתשתה מים מגולים תעשה כמסוכנת, ותו לא תוכל לעמוד וליה, ובודאי אסור לעשות בהמתו למסוכנת לכתהילה, דהא לא התירו מסוכנת אלא משום הפסד ממון.

(יד) תוס' ד"ה ומטעמא טומאה חמורה, בסותה"ד, דהואיל ונאסר מטעם תקרובת מתמא בכזית כמו זה. ביאר בגליון מהרש"א, דתוס' לשיטתיו בסנהדרין (ד). ד"ה מנין, דאך דף הזוכה הוי כמו בשר, ומטעמא בכזית, ולא דמי לדם נבילה דרביעי רביעית.

דף לא ע"א

(א) תוס' ד"ה ומטעמא טומאת משקין (בעמוד הקודם), בתוה"ד, והקשה דמה חידוש הוא זה וכו'. כתוב החשך שלמה, דיש לומר, רק משמען אין דלא נימא, כיון דאיסור הנהה הוא, כתובי מיכתת שעוריה, וכמו שכתבו תוס' בסוטה (כה): ד"ה לאו בגבוי דמי, דכל שהוא אסור בהנהה מדוראייתא تو לא מטעמא אחרים. אי נמי יש לומר, דהנתנא ATI לאפוקה מדברי ובו שמען דסבירא ליה במוחות (קה). דכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אינו מטעמא טומאת אוכלים, לדידיה ודאי אינו מטעמא סתום ינים טומאות אוכלים.

(ב) תוס' ד"ה המפקיד, בתוה"ד, ותימה מאוי קסביר ר' יהודה בן בתירא, אי לא חייש לזוף כר"א וכו'. הקשה המהרש"א, אמא כתבו התוס' הדבר במספק אי סבר רבבי יהודה בן בבא בחכמים או רבבי אליעזר, הא בסמור מוקמין להדי דברי ר' יהודה כרבנן, והו להו לאקשוי בפשיטות, כיון דסבירי כרבנן דחישוי לחילוף, אפילו דהותם למקשן מיד, שלא מוקי לה כרבנן אלא מכח קושיא, הרעת תירץ, דהותם הקשו למקשן מיד, נח' לא קשוי בדוחק. ובספר ישוב נח' בון בון היה מילתא דרבבי יהודה אף ללא קושיא דבריתא, דמאייה טעם נח' בון בון היה לסתה להנהה.

(ג) גמי, א"ר זира לא קשיא הוא ר"א הא רבנן. כתוב הרמב"ם (פי"ג מהלכות מאכ"א ה"ט), אם הפקיד ביד גוי בחותם אחד, הרי זה אסור בשתייה ושרי

כוכבים ודברי התוס', אבל איןנו מעכבר. ועיין בתוס' רבנו אלחנן.

(ד) Tos' ד"ה מפני מה אסרו שבר, בתוה"ד, ושמא בימי האמוראים אסורות.

כתב בחידושי הריטב"א, דמשום hei מצינו בסמוך זה קילו לשתו או אפומא דחנותה או בבית, מה שלא מצינו כן באיסור פיתן ואסור בכל דוכטה, ואף דתורייתו טעמא משום בנותיהן, דאיינו אלא תוספת חומרא. אבל בחידושי הרמב"ן כתב, דעתם דלא הקילו אלא בשכר ולא בפת, משום דפת צורך הכל

זהו, ועוד שהוא מעשה נשים, ולכן אינם חשש חתנותה דידייה טפי משכבר.

(טו) Tos' ד"ה רב נחמן, ואית למד משום גלי מ"ט לא תני ליה במתניתין עם גיבינה. הקשה מהר"ם, מיי קושיא, דילמא לא תני ליה במתניתין, משום דacaktוי לא גזרו עליו, וכמו שכתבו Tos' בר"ה מנני מה. ותירוץ, דהכי קא קשייא לה, כיון דהכל מטעם גלי הוא, כמו שגזרו בזמנ המשנה איסור על הגבינה, כמו כן הוי להו למגgor על השכר.

(טו') Tos' ד"ה ותורייתו משום חתנותה, בתוה"ד, אבל אקראי בעלמא שרי. וכן כתב הררא"ש (סימן טה), דאין איסור אלא בשקבוע עצמו בבית העובי ככוכבים בדרך שהיו רגילים לקבוע עצמן לשתייה, אבל אם נכנס לבית העובי ככוכבים ושוטה דרך ארכוי באקראי בעלמא לא גזרו, וכן הוי נהוגן כל גדולי "ארץ הארץ". וכותב הפלטולא חריפטה (סימן קנה) הוסיף, דאף משום איביה יש להתריר, הגדל שבים. ובספר התורומות (סימן קנה) הוסיף, דהיא עילית ת"ו, וכמו שכתוב Tos' לעיל לענין אקסנאי).

(ו) רשיי ד"ה למרגואן, ישראל השודרים היו. ובחידושי הריטב"א כתוב, דין ציריך לה, אלא דהיה מקום גויים, ושלחו לו בתורת דורון.

במפתח חותם. וכותב הכסף משנה (פי"ג ממאכילות אסורת ה"ח), דcen דעת הרמב"ם (שם).

(ו) בא"ד, אלא מפתח או חותם קאמר. כתוב בחידושי הריטב"א, דASHMORUNIN אגב אורחיה דפתח חשוב חשוב בחותם, ואפלו מפתח ישן, ורחה דברי האמורים דבעינן דזוקא מפתח חדש, לדבריהם מיי קא משמע דהוי בחותם, ועוד, דהוו ליה לתנא לפреш.

דף לא ע"ב

(יא) Tos' ד"ה השולח חבית של יין, בתוה"ד, משמע דאף לר"א ציריך הכרת חותם. כתבו בחידושי הרמב"ן והריטב"א (לעל ע"א ד"ה רבי אליעזר), דבודאי אין ציריך שכירנו בטביעות עין שלא נשתנה, אדם בן מיי זופא שייך הכא. עוד, היבי פלייגי רבנן, דא בטביעות עינא עדיפה מסימנא, כדאיתא בחולין (צ'ו). אלא ודאי הכי קאמר, שייעין בסתומו וחותמו וימצאים כמות שהניחן ואין רואה בהם شيئا, ובכהאי גונא רבנן חיישי לזוף, שמא עשה הגוי בעין חותמו ממש, ורבי אליעזר לא חיש. מיהו בחידושי הר"ן הביא בשם הראב"ד, דבעינן שכיר בטביעות עינא דזוקא.

(יב) בא"ד, וא"כ יש ליהר בשולח יין לחבירו ואני הולך שם להכיר חותמו לשולח לו חותם בתוך חותם. ומברואר, דהיכא דהין חותם חותם בתוך חותם, לא בעינן שכיר החותם. אבל בחידושי הרמב"ן כתוב, דאף בכהאי גונא בעי שכיר חותמו.

(יג) בא"ד, יודיע לעובד ככוכבים. בחידושים הריטב"א כתוב, דטוב להודיע לעובד

הцентр גם אתה ללו מדוי ה"דף היומי" בעיון!!!

**זמן השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני המכול בכל יום בין השעות 9:45-10:45
בבית המדרש "משכון אהרון" שע"י חניכי ישיבת פונייז' מודיעין עילית ת"ו**

**יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצחה
של אבינו וכו'...**

**יתנדב עבוריו איזה ספר הצריך לרבים ללמידה בו, ויתתוב עליו את שמו, ובכל עת
שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשימת הנפטר... (הה"ח באחבת חפץ ח"ב פט"ז)**

כתובת המwendת: רח' שאגת אריה 17/25 קריית ספר מודיעין עילית. טל/fax: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל עניין Sbma@kavnaki.net **050-4102442**

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>

עם פרום השנה החדשה והימים הנוראים אשר בפתחה,
נשגר כמיה ידידנו הנכבדים לומדי וhone הדף היומי בעיון די בכל אתר ואתר
המסתייעים בלימודם בפירות עמל רבני הכלול בעיונים בעלון
"מראי מקומות לעיון בדף היומי"

יתן ח' שכב' הי"ו וכל הנלוים אליו יזכרו ויכתבו בספרן של צדיקים גמורים, בספר חיים וברכה, ספר שלום ופרנסה טובה. ושהזוכר יצוריו לחיים ברחמים ייחדש עליהם שנת רחמים וחימם, שנת ישועה והצלחה, שנת בריאות ורצון, שנת ריבוי זכויות ונחת.

מתפללים אלו לשומר אהביו בדין, שיזכור לכבודו וב"ב ביום דין את העזרה והחיבה לכל הדף היומי" בקרית ספר בארץ ישראל, ולהתורת הרבים הנלמדת בה, ובקשתנו הנרגשת מכל ידידינו, שייחלצו חזים לסייע בזמן צוקה ומצוקה לבית גדול זה שמגדلين ומרביצים בו תורה, למען יוכל להמשיך במפעל הגדול הזה לזכות ולהשפי שפע וקניון תורה לסטודנט הדף היומי בפרט, ולסטודנט התורה בכלל, כאשר עצם קיומו נתון בסבנה, ובוודאי כל העוזרים והמושיתים יד לחיזוק בית המדרש והצלחה, שבר טוב יגיעם לפני בורא כל העולמות, והעוזר יעוז והמציל יינצל מפגע ונגע ודבר רע, והקב"ה יגבה קרנים ברוחניות ובגשמיות וישלח ברכה והצלחה לכל אשר יעשו.

"עץ חיים היא למחזיקם לה ועמליה מאושר"

לטילה וחטימה טוליה

בשם רני הפלל שליט"א וחטלה

רב יוסף ברסלייר

כתובת הארץ ישראל: 'משולי ערמת' רה' שאגת אריה 17/25 קרייט ספר מודיעין עלייה, בנק פאג"י סניף 180 מס' השבון 409-781669

UK. Adress Bank: Lloyds Tsb. S.C. 30-93-43 Acc. Friends Of Kolel Daf Hayomi No. 02277358